

Türkiye için Bir Yaşlı Bakım Modeli An Elderly Care Model for Turkey

İsmail Tufan¹ , Fatma Banu Demirdaş¹ , Tuğçe Sözer¹ , Süheyla Sönmez¹
Ahmet Aytepe² , Şule Sidrenur Öztürk¹

¹Akdeniz Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, Antalya, Türkiye
²Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Gerontoloji Bölümü, Muş, Türkiye

ÖZET

Endüstri devrimiyle birlikte dünya genelinde ortaya çıkan demografik değişimler ve etkileri, 2000'li yıllardan itibaren ülkemizde daha net bir şekilde görünür ve hissedilir hale gelmiştir. Yaşam süresinin uzaması ve nüfusun yaşlanmasıyla ortaya çıkan bu demografik dönüşüm, aynı zamanda yeni sosyal risk ve sorunları da beraberinde getirmiştir. Bunlardan önemli birkaçı, yaşlanan nüfusun bakıma muhtaçlığı ve bakım sorunudur. Ülkemizde yaşlı bakım konusunda uygulanabilir bir bakım modeli yoktur. Bugüne kadar konuya dair bir çözüm arayışının olmaması; bakım hizmetinin büyük ölçüde, resmi olmayan sosyal ağ kapsamında çözümlenmesi beklentisi ile ilişkilidir. Son yıllarda etkisi daha da belirginleşen demografik değişim, sorunun bu şekilde çözülemeyeceğini göstermektedir. Yakın gelecekte uygulanabilir bir bakım modeli oluşturulmazsa, yaşlıların daha fazla yaşlıya bakmak zorunda kaldığı durumlar ve yaşlılıkta umutsuzlukla karşı karşıya kalabiliriz. Problemin çözümü ve bir bakım modelinin oluşturulması için; öncelikle bakım organizasyonu veya bakım modelinin, hedefleri ve karmaşık yapısının anlaşılması gerektiği düşünülmektedir. Bu makalede ana hatlarıyla ele alınan ve basamaklandırılan bakım organizasyonu; bakıma muhtaçlık sorununa yönelik uygulanabilir bir bakım modelinin oluşturulabilmesi yönünde çözüm önerisi sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: organizasyon, yaşlılık, bakım modeli, bakım hizmeti

ABSTRACT

Demographic changes and their effects, which have emerged worldwide with the industrial revolution, have become more visible and perceived in our country since the 2000s. This demographic transformation, which has arisen with the prolongation of life expectancy and the aging of the population, has also brought along new social risks and problems. Some of these problems mentioned previously; are the aging population's need for care and the problem of care. There is no feasible model for elderly care in our country. Since there is no seeking for a solution regarding the elderly care problem, the expectation is that the care service is to be resolved usually within the context of informal social networks. The demographic change, the effect of which has become more visible in recent years, signifies that the problem cannot be solved in this way. If a practicable care model is not established soon, we may face a situation in which older people have to take care of more older people and despair in old age. While forming a model for the solution of care problems, it is thought that the model's care organization or objectives and complex structure should be understood initially. The organization of care outlined and staged in this article has been presented as a solution offered to create a practicable care model for the problem of the need for care.

Keywords: organization, old age, care model, care service

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Fatma Banu Demirdaş

E-posta / E-mail: demirdasbanu@gmail.com

Adres / Address: Akdeniz Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İbrahim Şencan Gerontoloji Merkezi, 07058, Konyaaaltı/Antalya, Türkiye

Telefon / Phone: +90 505 562 67 39

Geliş Tarihi / Received: 25.11.2021 **Kabul Tarihi / Accepted:** 02.05.2022

GİRİŞ

Türkiye'de uygulanabilir bir bakım modelinin tasarımı nasıl olabilir? Böyle bir tasarımda bakım, bakıma muhtaçlık ve bakım hizmeti gibi spesifik kavramların yerine genel kavramların kullanımı, konunun daha iyi anlaşılması açısından önemlidir. Bu yüzden bakım kurumu veya bakımevi gibi spesifik kavramların yerine burada “organizasyon” kavramı kullanılacaktır. Organizasyon, bu bağlamda her türlü kurumsal bakımı ifade etmektedir.

Organizasyonlar bir grup olarak tanımlanabilirler. Genellikle uzun süredir var olan ve küçük gruplardan belirgin olarak ayrılan bir yapısı bulunmaktadır. Ayrıca üyelerinin çoğu birbirini kişisel olarak tanımaz. Yani, organizasyonların çoğu büyük, anonim ve içinden görülmesi zor yapılardır. Organizasyonlarda da duygu unsuru vardır ancak organizasyonların kendi tanımında amaç daima en önemli bileşendir. İnsanlar organizasyonlarda küçük gruplara kıyasla daha kolay değiştirilebilirler ve bireylerin organizasyondan ayrılması, genellikle organizasyonun varlığını etkilememektedir. Bu, organizasyonun farklı bölümlerindeki çeşitli işlevlerin önemi ile ilgilidir. Üye kolayca değiştirilebilirken organizasyonun az ya da çok ayakta kalması gerekmektedir. Küçük bir grupla karşılaştırıldığında hem hedeflerin büyük bir kısmı hem de hedeflere ulaşmak için kullanılan araçlar rasyonel olarak planlanır ve bunların yerine getirilmesi veya uygunluğu üyelerinden beklenmektedir. Organizasyonlarda normların türü ve kontrolün uygulanma şekli, küçük gruplardan farklı olarak daha resmi olarak belirlenir ve küçük grupta olduğundan daha az sıklıkla tüm üyeleri tarafından birlikte geliştirilir (1).

Yaşlı bakımı şimdiye kadar gayri resmi sosyal ağ kapsamında çözülmesi beklenen bir sorun olarak görülmüştür. Ancak demografik gelişmeler, bu sorunun beklendiği şekilde çözülemeyeceği boyutlara erişildiğine işaret

etmektedir (2). Aşağıda ana hatlarıyla tanımlanan, hedefleri ve yapısı ortaya konulan bakım organizasyonu veya bakım modeli, yaşlanan toplumumuzun (3) bakıma muhtaçlık probleminde (4) yönelik bir çözüm teklifidir.

ORGANİZASYON KAVRAMI

Organizasyon, bakım gibi günlük dilde farklı anlamlarıyla kullanılan bir kavramdır. Bir şeyi organize etmek, bir organizasyonun üyesi olmak, organize suçlar gibi örnekler, bu kavramın günlük dildeki farklı yönlerine işaret eder. Schäfers, bunu şu şekilde tanımlamıştır: “*Organizasyon, belirli amaçlara yönelik bir sosyal yapı olmasına rağmen bu terim belirsizdir, bir yandan koordinasyon, düzenleme ve şekillendirme faaliyetini ifade ederken, diğer taraftan böyle bir faaliyetin sonucu da olabilir*” (5).

Bu tanım yaşlı bakımı ile ilişkilendirildiğinde organizasyon; yaşlı bakımının koordinasyonu, düzenlemesi ve şekillendirilmesi midir, yoksa organizasyon bu faaliyetlerin sonucu mudur? Bu bağlamda organizasyon; yaşlı bakımı amacına yönelik tüm koordinasyon, düzenleme ve şekillendirme faaliyetlerinin tamamıdır. Bunların sonucunda uygulanabilir bir bakım organizasyonunun -yani koordine, düzenleme ve şekillendirme faaliyetlerinin meyvesi olarak bir bakım modelinin- ortaya çıkması hedeflenmektedir. Von Rosenstiel'e göre; “*Her organizasyon, kapsayıcı örgütsel hedeflerden elde edilebilecek özel hedeflere ulaşmak için küçük işlevlerle ve görevlerle donanmış grupların oluşturulduğu bir sosyal yapıdır*” (6).

Dolayısıyla yaşlı bakımı organizasyonunun kapsayıcı hedefleri tanımlanmadan alt hedeflerini tanımlamak anlamsızdır. Yaşlı bakımı organizasyonunun kapsayıcı hedefi, ilk yaklaşım olarak şöyle tanımlanabilir: Bakım organizasyonu, bakıma muhtaç kişilerin bakımla ilişkili tüm ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde tasarlanmış bir örgütlenme biçimidir. Bu basit tanım bile çeşitli sorulara cevap

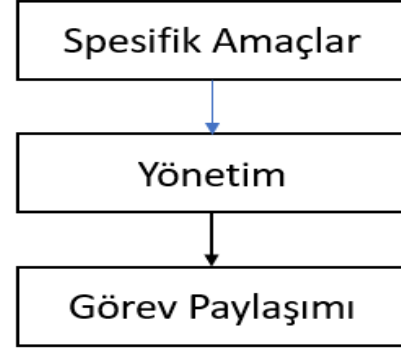
verilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır: Bakıma muhtaç kimdir? Bu kişinin ihtiyaçları nelerdir? Bu ihtiyaçlar kim tarafından ve nasıl karşılanacaktır? Bakıma muhtaçlık nasıl tespit edilecektir? Son olarak, bakıma muhtaç kişinin ihtiyaçları nerede karşılanacaktır? Bu sorulara gerontolojik literatürde çeşitli cevaplar verilmiştir. Bu cevaplara kısmen nasıl ulaşıldığı sorusunu yanıtlamak için konuyu karmaşık hale sokmadan, yaşlı bakımı organizasyonu kavramını adım adım geliştirmenin daha uygun olduğu görülmüştür. Organizasyonlar genellikle üç ortak özelliği taşıyan insan topluluklarıdır¹ (7). Aşağıda gösterilen (Şekil1) bu özellikler şu şekilde ifade edilebilir:

- Organizasyonlar belirli amaçların gerçekleştirilmesi için yaratılmışlardır ve aynı anda çok sayıda keyfi amaca hizmet etmek istemezler.
- Organizasyonlar hem içeride hem de dışarıda, temsilden sorumlu bir yönetim organı ile donatılmıştır. Yönetim organı, organizasyonun iş birliğini sağlamaktan ve onu amacına uygun hale getirmekten sorumludur.
- Organizasyonlar iş bölümüne göre yapılandırılmışlardır; bu, onlarda bir araya gelen ve onlara ait olan kişilerin hepsine tamamlamaları için aynı görevlerin değil, aksine farklı görevlerin verildiği anlamına gelmektedir. Ancak, bu görevlerin her birinin yerine getirilmesi ile her bir kişi bu şekilde katkıda bulunarak, özel amaca hizmet eder.

YAŞLI BAKIMI ORGANİZASYONU

Bu bilgilerin ışığında bakım organizasyonu kavramı biraz daha belirginleşmiştir. Artık bakım organizasyonunun sadece hangi genel amaçlara hizmet etmesi gerektiğini değil, aynı zamanda hangi amaçlara hizmet etmemesi gerektiğini de sorma gereğini duymaktayız.

¹ Topluluk kavramı burada gruptan büyük topluluktan küçük insan birlikleri anlamında kullanılmaktadır.

Şekil 1. Ana hatlarıyla bakım organizasyonunun özellikleri

Ayrıca iş bölümünün nasıl olacağı, hangi birimlerden meydana geleceği, organizasyonu temsil etme ve amacına uygun hale getirme yetkisinin kimde veya kimlerde olacağı soruları da akla gelmektedir. Bakım organizasyonu ortak hedefte uzlaşma gerektiren bir alandır ve bu hedefe yönelik faaliyetler gerçekleştirilirken yapılacak iş bölümü için farklı aktörlere ihtiyaç duyulmaktadır. Ekip çalışmasına dayanan ve farklı meslek aktörlerinin bir arada olduğu bu tür organizasyonlarda yetki paylaşımında gizli veya açık anlaşmazlıklar yaşanabilir ve organizasyon bir arena olarak görülebilir (8).

Bakım organizasyonu toplumsal gelişimin bir ürünüdür. Bakımla ilgili sorunlara yönelik pratik çözümlerin bakım kuruluşlarına taşınması, toplumsal iş bölümünün daha da ilerlediğini ve öncelikle akrabalık temelinden koptuğunu varsayar (9,10). Bakımla ilgili belirli amaçlara dayalı olarak ve bunların gerçekleştirilmesine yönelik insan varlıklarının bir yeteneği olarak oluşturulur ve spesifik bakım amacıyla oluşan birliklerin mümkün, izin verilebilir, başarılı ve uygulanabilir oldukları varsayılır.

Aktivite odaklı bakım sisteminin temeli, 20. yüzyılın başındaki endüstriyel gelişmelerde yer alır. Mal üretim sürecinde amaç, iş bölümünün etkinliğini arttırmak için iş süreçlerini optimize etmektir. Bunu yapmanın en iyi yolu, karmaşık iş süreçlerini bireysel faaliyetlere ve bireysel

adımlara bölmektir. Amaç, nispeten daha düşük bir yeterlilik seviyesi ile yüksek derecede spesifik üretimi gerçekleştirmektir. İş bölümüne dayanan “montaj hattı ilkesi”, üretim sürecini rasyonelleştirmenin bir aracıdır. Bunun için “Taylorizm” veya “Tayloristik yönelim” terimi kullanılmaktadır. Bu organizasyon biçiminin amacı düzgün bir iş akışını garanti etmenin yanı sıra, “zamandan tasarruf” etmek ve daha ucuz “yarı vasıflı personel” ile ortaya çıkan işlerle başa çıkmaktır (11,12).

Yaşlı bakımı; Taylorizm ilkeleri kapsamında bir kavram olarak ele alındığında, ortaya çıkan kavram “fonksiyonel bakım” olarak bilinir. Bakım işi bireysel görevlere bölünerek sorumlu koğuş yönetimi tarafından bakım personeline dağıtılır. Bu sistemin dezavantajları, koğuş yönetimi ve bakım personeli arasındaki eşit olmayan sorumluluk dağılımından kaynaklanmaktadır. Merkezi koordinasyon nedeniyle koğuş yönetimlerinin aşırı yüklenmesi sonucunda, diğer çalışanlar; üzerlerinde niteliksel bir yetersizlikle karşılaşmaktadır (12).

Yaşlı bakıcılarını vasıflandırma çabalarında gelişmiş eğitim ve ileri eğitim önemli bir rol oynar. Fakat nitelikli olma isteği ve çalışanların bu bağlamdaki teklifleri kullanmaları, büyük ölçüde teşvikler ve engeller tarafından belirlenir. Burada kurumların “malîyetleri en aza indirme çabaları” dikkat çekmektedir (13).

Birbiriyle ilişkili ve birbirini tamamlayan iki organizasyon kavramı bugün en yaygın olanlardır (7): Prosedürelliği vurgulayan ve genellikle bir araç olarak organizasyon fikriyle birleştirilen dinamik yönü ve daha ziyade statik, organizasyonun yapısallığını vurgulayan yönü. Yeni bilgilerin ışığında, organizasyon kavramının son şekli bakım organizasyonu ile ilişkili olarak şu şekilde ifade edilecektir: Bakım organizasyonu, belirli kişiler tarafından kurulmuş, bakımla ilişkili belirli amaçların gerçekleştirilmesi için yaratılmış, sistematik

olarak tasarlanmış, karmaşık, nispeten kalıcı ve yapılandırılmış bakımla ilişkili bir iş bölümünde iş birliği ve toplu faaliyetler kapsamında çalışan, bakım faaliyetlerinde iş bölümünü kontrol eden en az bir karar ve kontrol merkezine sahip kişiler topluluğudur. Bu tanım, bir organizasyonun bina, makam veya otorite olmadığını, aksine ortak hedefleri olan kişiler topluluğu olduğunu ve bu kişilerin ortak hedefe iş paylaşımı ve iş birliği yoluyla planlı bir şekilde erişme isteğine sahip olduklarını vurgulamaktadır. Dolayısıyla bakım organizasyonu için temel unsur, bakımın gerekli, organize edilir ve planlı bir şekilde yapılandırılır olması gerektiğine inanmış insanların bir arada bulunmasıdır. Bu iş paylaşımında ortaya çıkabilecek sorunlar ile bakımın kalitesini azaltacak koşullar üzerine birkaç örnek verilmiştir (zaman tasarrufu, para tasarrufu ve yarı vasıflı personel). Ancak bu örnekler bakım organizasyonunun temel amacını gerçekleştirirken, yani yaşlıların kaliteli ve insancıl koşullar altında bakımını sağlamak için kapsamlı bir ön inceleme ve hazırlık yapmanın gerekli olduğunu göstermektedir.

YAKLAŞIMLAR, BAKIŞ AÇILARI VE SORUNLAR

Organizasyon kavramının kapsamı birçok alanın ilgisini çekmesi nedeniyle oldukça geniştir. Psikologlar, sosyologlar, ekonomistler, tarihçiler veya siyaset bilimciler; kuruluşların nasıl çalıştığı, ürünleri ve etkileriyle ilgilenirler. Tüm bu farklı alanlardaki insanlar, genellikle konuya yaklaşmanın farklı bir yolunu sağlar ve organizasyonları anlamaya önemli bir katkıda bulunurlar. Örneğin: Psikologlar organizasyonları öncelikle algı, düşünme, bilme, değerlendirme, hissetme ve etkileşim yeteneklerine sahip insanların bir toplamı olarak görürken; sosyal psikologlar organizasyonları daha ziyade birey grupları, bilgi işleme ve karar verme yetenekleriyle donatılmış etkileşim sistemleri olarak görürler (14). Sosyologlar için organizasyonlar; sosyal tahakküm amacına adanmış işbirlikçi sosyal

varlıklar, hedeflenmiş ve yapılandırılmış sosyal sistemler, araçlar veya birlikler olarak tanımlanabilirken; ekonomistler için öncelikle ekonomik eylem merkezleri olarak ya da girişimcilerin veya yöneticilerin elinde mal veya hizmet üretme araçları olarak ele alınabilir. Mühendislik bilimleri kapsamında ise işlevsel olarak organize edilmiş insan-makine sistemleri olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda organizasyonların çeşitli, karmaşık ve değişebilir olma niteliği nedeniyle; bilimsel analiz ve pratik eylem amaçlarına ulaşmak için bu karmaşıklığın karakteristik olduğunu kabul eden ve birkaç boyuta indirgeyen bir bakış açısı gereklidir (7).

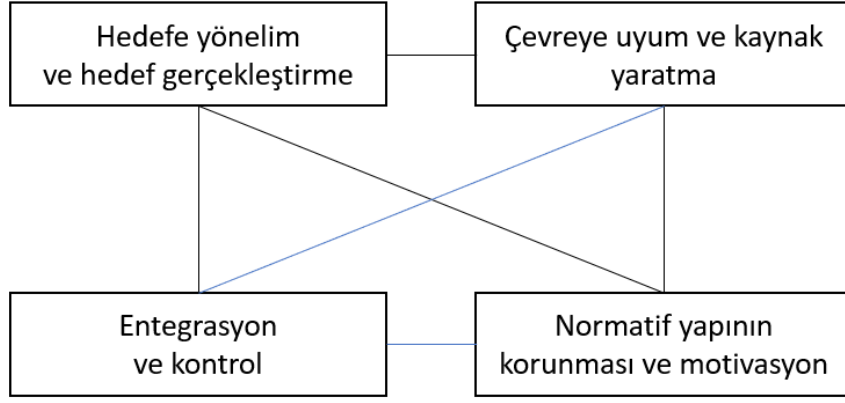
Organizasyonları sosyal tahakküm ve bunu güvence altına alma araçları olarak ele alan herkes; bilgi işleme, karar verme ve etkileşim sistemleri olarak gören diğerlerinden farklı sorular soracak ve farklı cevaplar bulacaktır. Burada bizim açımızdan ortaya çıkan temel soru, bakım organizasyonunu hangi perspektiften gördüğümüzdür.

İlk bakışta bakım organizasyonunun strüktürel-fonksiyonel tez kapsamında ele alınması anlamlı görülebilir. Strüktürel-fonksiyonel yaklaşım, Parsons'a kadar izlenebilen birbirine bağlı dört sistem sorununun çözümü yoluyla organizasyonların korunması, geliştirilmesi ve hayatta kalmasıyla ilgilenmiştir (7). Bunlar; organizasyon ve onun aracılığıyla hedef yönelimi ve hedef gerçekleştirme, çevresel uyum ve kaynak yaratma, entegrasyon ve kontrol, normatif yapının korunması ve üyelerin motivasyonu olarak ifade edilir (15). Ancak strüktürel-fonksiyonel tez kapsamında ele alındığında bakım organizasyonu, sistem olarak kapalıdır ve tartışmaya açık görünmemektedir. Yani sistemin kendisi bir sorun olarak görülmediğinden sadece sistemin sorunları tartışılabilir. Buradan yola çıkarsak, değişen koşullara göre gelişmesi gereken bakım organizasyonu sabit bir sosyal yapı olarak tasarlandığında, bu sistemin gelişme şansı da azalmaktadır (16).

BAKIM ORGANİZASYONU VEYA BAKIM MODELİ

Yukarıda organizasyonu tanımlarken, organizasyonların insanlardan meydana gelen birlikler olduğu vurgulanmıştır. Organizasyonlarda bir araya gelen insanların kendi niyetleri vardır ve buradaki eylemleri sınırlı rasyonaliteye dayanmaktadır (17), ancak bu eylemlerinde mutlak özgürlüğe sahip değildir. Yani, örgütsel çerçeveye bağımlıdır. Böylece organizasyonun üyesi insanlar, organizasyonun ve toplumun talep ettiği örgütsel ayarlama sistemine bağlı eylemler gösterebilirler. Bu yaklaşım aynı zamanda, birleşik bireysel eylemlerin sonucunun her durumda eylemde bulunan bireylerin toplu niyetlerine karşılık gelmediğini, beklenmedik kasıtsız ve istenmeyen sonuçları olabileceğini hesaba katmayı gerekli kılar. Hangi etkinin meydana geleceği, bir yandan kurumsal çerçeveye, diğer yandan organizasyonun temsil ettiği tarihinin geçici olarak sağlamlaştırdığı etkileşim sisteminin yapısına bağlıdır (7).

Böylece burada “metodolojik bireycilik” olarak tanımlanan bir ilke ön plana çıkmaktadır (17). Buna göre, bir grup örgütlenmişse ve kolektif kararlar üretmesini sağlayan kurumlarla donatılmışsa, grupları birey gibi kabul etmek mümkündür (7). Bu açıdan bakıldığında bakım organizasyonu, her biri kendi ve aynı zamanda sınırlı rasyonalitesi tarafından yönlendirilen, şu anda veya geçmişte organizasyona ait olan kişilerin birbiriyle ilişkili ve karşılıklı olarak bağlantılı temel eylemlerinin karmaşık sonucu olarak ortaya çıkan belirli bir sosyal yapı olarak kabul edilebilir. Yukarıda strüktürel-fonksiyonel tez kapsamında bakım organizasyonunun temel unsurları olarak tanımlanan dört alan (Şekil 2), bu yeni bakış açısının kapsamında kurumsal olarak ayarlı, eylem düzenliliklerini yansıtan ilişkiler, etkiler ve etkileşimler ağı olarak tanımlanabilir. “Bunlar organizasyon üyelerinin zihinlerinde sembolik olarak mevcuttur. Bu, organizasyona özgü dille ifade edilir, organizasyon programlarına ve

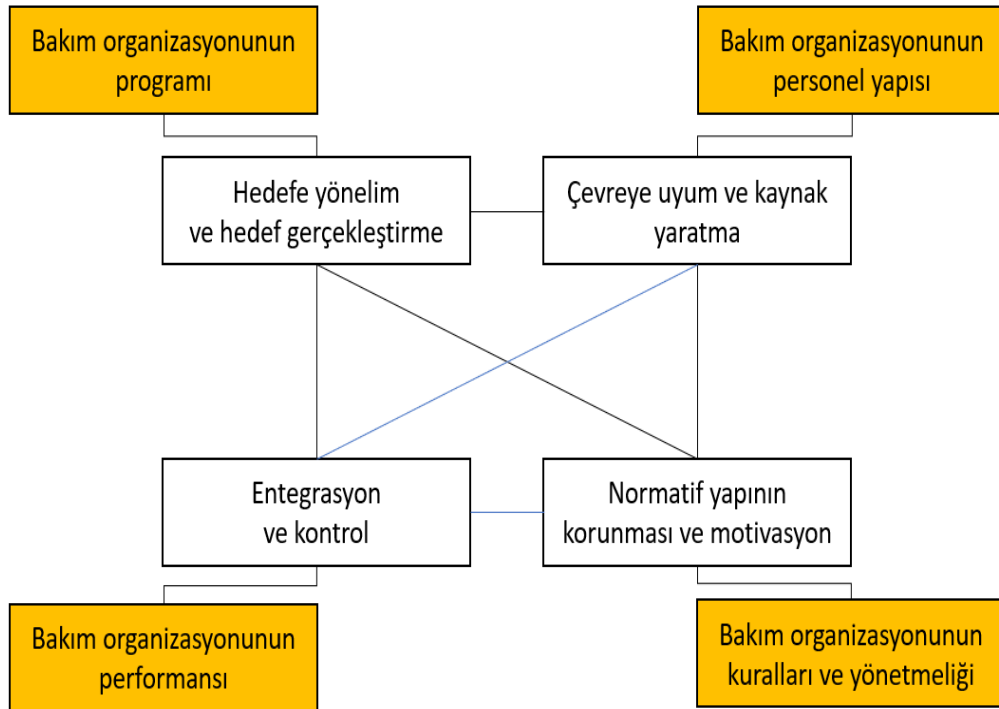
Şekil 2. Strüktürel-fonksiyonel tez kapsamında bakım organizasyonunun temel unsurları

organizasyon üyelerinin eylemlerine yansır” (7).

Metodolojik individualizm ile kapsamı genişletilerek zenginleştirilen bakım organizasyonu modeli, böylece yeni bir görünüm kazanmaktadır (Şekil 3):

- Bakım organizasyonunun programı, bu organizasyonun yerine getireceği ödevlere bağlı spesifik amaçları içermektedir.
- Bakım organizasyonunun kuralları ve yönetmeliği, ödevler yerine getirilirken uyulacak kuralları kapsamaktadır.

- Bakım organizasyonunun personel yapısı, belirli kişilere organizasyondaki pozisyonlarına göre ödevlerin atanmasını ifade etmektedir.
- Bakım organizasyonunun performansı ise, organizasyonda birleşmiş insanların etkileşiminin kendileri için olduğu kadar ilgili hedef gruplar (bakıma muhtaç kişiler, aileleri) ve çevrenin geri kalanı (bakım sektörü, bakım sektörünün yan kuruluşları) için ürettiği özel sonuçları kapsamaktadır.

Şekil 3. Metodolojik individualizm teziyle zenginleştirilmiş strüktürel-fonksiyonel bakım organizasyonunun temel unsurları

Bu bakım organizasyonu modelinin dört temel sütunu, kendi içinde spesifik ödevleri yerine getiren, modelin temel bölümleri olarak kabul edilen alt sistemler olarak, yine metodolojik bireysellik çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bunun rasyonel seçim ile bağlantıları vardır. “Rasyonel seçim teorisi, bir hedefin seçimi ile ilgili değil, hedefe ulaşmak için mevcut en iyi araçların seçimi ile ilgilidir” (17). Burada ana hatlarıyla ortaya konulan bakım organizasyonu, tam da bununla ilgilidir. Bakım organizasyonunun hedeflerinin seçiminde genellikle bir sorun yaşanmayacaktır. Çözülmesi gereken asıl temel problem, bakım organizasyonu kapsamında tanımlanan hedeflere erişimde mevcut en iyi araçların hangileri olduğuna karar verebilmek ve spesifik bakım problemlerinin çözümünde hangi araçların en iyisi olduğunu seçebilmektir. Bunlar bir taraftan bakım probleminin çözümü için mevcut araçları tanımayı, diğer taraftan bu araçları değerlendirebilmeyi sağlayan bilginin yanı sıra belirli kriterlere sahip olmayı zorunlu kılmaktadır.

SONUÇ

Güncel riskler modern varoluşun temel koşuludur. Hem bireyi hem de toplumu kapsayabilirler; toplumsal kurumlar risklerin etkisini sınırlı tutmak için kurulur. Amaç, bireyi güvenlik altına almak, üzerindeki baskıyı, tehdidi, yükü azaltmak, paylaşmak ve organize etmektir. Riskler, aynı zamanda genel anlamıyla algı ve düşünce şablonu işlevlerini de üstlenmektedir. Bu yüzden risklere karşı alınan önlemler öznel niyetler ve risk altında alınan kararlarla ilişkilidir. Bu da risklerin kutuplaştırıcı etkileri olabileceğini, karar vericiler ile kararların sonuçlarından etkilenenler arasındaki bir kutuplaşmanın ortaya çıkabileceğini ifade etmektedir (18).

Toplum; tasarlanabilen ve karşılıklı etkiler yaratan insani ilişkilere bağlı ve bunlarla ayakta kalan bir sosyal sistem olarak tanımlanabilir (19). Günümüzün üretim toplumunda ve büyük kırsal, köylü ya da

küçük kasaba zanaatkar ailesinde geleneksel gündelik rollerin çözülmesinden sonra, yaşlılar, minimum prestij ve etkileşim kaybı ile karakterize edilen marjinal bir konuma itilmesi modern toplumun insan açısından yarattığı önemli bir risktir (20). Bu marjinalliğin görüldüğü en önemli problem alanı ise yaşlılıkta bakıma muhtaçlıktır. Sürekli olarak büyüyen bu probleme daha etkin çözümlerin gerekli olduğu kesindir. Ancak yaşlanma ve yaşlılık ile ilişkili bakıma muhtaçlık riski ve sorunu geçici projelerle, bir belediye başkanının iki dudağı arasında sıkışan niyet ve kararlarla çözülemezler. Sorunun kalıcı ve kesin çözümü için ülkenin kendi özelliklerine uygun bir bakım yasası ve bakım sigortası olmalıdır (21). Böylece bakıma muhtaçlığın çözümü için iki temel şart olan yasa ve yasayla garanti edilen bakım için temel atılmış olacaktır. Devletin güvencesi altına alınmış bu sağlam temel üzerine; organizasyonla ilişkili tüm öğelerin göz önünde bulundurularak tanımlandığı ve bakımla ilişkili ödevlerin yerine getirilmesinde yeterli ve etkili olan bir bakım sisteminin oturtulması da sorunun uzun süreli çözümünde kritik önem taşır.

Çıkar Çatışması ve Fonlama

Yazı için finansal destek alınmamıştır.

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını belirtir.

Yazarların Makaleye Katkıları

Makaleye ilişkin ön çalışma, makalenin tasarımı: İ.Tufan; makalenin yazımı ve düzenlenmesi: Yazarlar eşit katkıda bulunmuştur.

KAYNAKLAR

1. Dechmann B, Ryffel C. Soziologie im Alltag - Eine Einführung, 11. baskı. Weinheim, Basel, Beltz, 2001, 95-97
2. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2019 <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33705>, Erişim tarihi: 01.05.2022.
3. Tufan İ. Antikçağdan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma, 2.

- baskı, İstanbul, Nobel yayınevi, 2016, 128-129.
4. Tufan İ. Bakıma Muhtaç-Türkiye'de Alzheimer Hastası Yaşlıların Bakımı, 1. baskı, İstanbul, Koç Üniversitesi Yayınları, 2016 a, 31-32.
 5. Schäfers B. Grundbegriffe der Soziologie, 5.baskı, Opladen, Leske + Budrich, 2003, 258-263.
 6. Von Rosenstiel L. Grundlagen der Organisationspsychologie, 3.baskı, Stuttgart, Schäffer-Poeschel, 1992, 2-3.
 7. Büschges G. Einführung in die Organisationssoziologie, 1. baskı, Stuttgart, Teubner, 1983, 56.
 8. Duner, A. Care planning and decision-making in teams in Swedish elderly care: A study of interprofessional collaboration and professional boundaries. Journal of Interprofessional Care. 2013; 27(3): 246-253.
 9. Roberto KA. Aile yapıları ve yaşlılıkta Bakım. Editörler; Tufan İ, Durak M. Gerontoloji, 1. baskı, Ankara, Nobel Yayınevi, 2018, 265-289.
 10. Özmete E, Hussein S. Türkiye'de yaşlı bakım hizmetleri raporu: Avrupa'dan en iyi uygulama örnekleri ve Türkiye için bir model tasarımı. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı 2017. <https://www.aile.gov.tr/media/9334/tuerkiye-de-yaşlı-bakım-hizmetleri-avrupa-dan-en-iyi-uygulama-ornekleri-ve-tuerkiye-için-bir-model-tasarımı-proje-kitabı.pdf>, Erişim tarihi: 28.04.2022.
 11. Elkeles T. Arbeitsorganisation in der Krankenpflege. Zur Kritik der Funktionspflege, 5. baskı, Frankfurt/Main, Mabuse, 1994, 99.
 12. Dibelius O, Uzarewicz C. Pflege von Menschen höherer Lebensalter, 1.baskı, Stuttgart, Kohlhammer, 2006, 191.
 13. Kühnert S. Fort- und Weiterbildung. Editörler; Wahl H W, Tesch-Römer C. Angewandte Gerontologie in Schlüsselbegriffen, 1. baskı, Stuttgart, Kohlhammer, 2000, 335-340.
 14. Haslam SA. Psychology in Organizations. 2. baskı, London, SAGE Publications, 2004. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nl ebk&AN=251439&lang=tr&site=ehost-live> Erişim tarihi: 28.04.2022.
 15. De Velazco FF, Lara EC, Luna SR. Proposal of a Model from the Perspective of Parsons Functional-Structural Theory. Journal of Systemics, Cybernetics and Informatics. 2021; 19(8): 182-197.
 16. Tecim V. Sistem Yaklaşımı ve Soft Sistem Düşüncesi. Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2004; 19(2): 75-100.
 17. Braun N, Gautschi T. Rational-Choice-Theorie, 1.baskı, Weinheim, München, Juventa Verlag, 2011, 62.
 18. Beck U. Moderne. Editörler; Farzin S, Jordan S. Lexikon Soziologie und Sozialtheorie, 1.baskı. Stuttgart, Philipp Reclam Jun., 2008, 198-200.
 19. Dahme C. Systemanalyse menschlichen Handelns, Grundlagen und Ansätze zur Modellbildung, 2. baskı, Opladen, Westdeutscher Verlag, 1997, 24-25.
 20. Schenda R. Das Elend der alten Leute, 1. baskı, Düsseldorf, Patmos Verlag, 1972, 32-35.
 21. Tufan İ. Yaşlılıkta Bakıma Muhtaçlık ve Yeni Bir Bakım Kültürü. Sosyal Bakım Sigortası: Demografik değişimlerin yarattığı bir sorun ve tartışmaya açık bir konsept, Antalya, GeroYay., 2006, 157,167.